

Sygn. akt VIA Ca 240/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA– Urszula Wiercińska

Sędzia SA– Aldona Wapińska

Sędzia SA– Małgorzata Kuracka (spr.)

Protokolant– sekr. sąd. Agnieszka Janik

po rozpoznaniu w dniu 18 października 2012 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. T. (1) i W. T. (1)

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

i z powództwa wzajemnego (...) S.A. w W.

przeciwko A. T. (1) i W. T. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego (powoda wzajemnego)

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 20 października 2011 r., sygn. akt XX GC 628/05

uchyla zaskarżony wyrok: w punkcie I 1) ponad kwotę 199 732,19 (sto dziewięćdziesiąt dziewięć tysięcy siedemset trzydzieści dwa i 19/100) złotych, w punkcie I 2), I 3), I 4) w całości, w punkcie II w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu oraz punkty III i IV w całości i w tej części przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 240/12

UZASADNIENIE

Powodowie A. T. (1) i W. T. (1) prowadzący działalność gospodarczą pod firmą Agencja (...) spółka cywilna wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. (...) w W. kwoty 7 444 656,19 zł z ustawowymi odsetkami od kwot szczegółowo wskazanych w pozwie. Ostatecznie popierali powództwo do kwoty 4 422 606, 29 zł z odsetkami od kwot szczegółowo sprecyzowanych w stanowisku zawartym na rozprawach i piśmie procesowym z dnia 5 października 2011 r. /k. 3119, 3134-3137, 3139/. W pozostałym zakresie powodowie cofnęli powództwo, zrzekając się roszczenia.

Pozwany wnosił o oddalenie powództwa głównego, złożył też powództwo wzajemne, które ostatecznie popierał do kwoty 2 180 561 zł /k. 3124, 4131/.

Powodowie wnieśli o oddalenie powództwa wzajemnego.

Wyrokiem z dnia 20 października 2011 r. Sąd Okręgowy w Warszawie z powództwa głównego w punkcie I wyroku zasądził od (...) S.A. w W. solidarnie na rzecz A. T. (1) i W. T. (1) kwotę:

1). 4.422.606,29 zł z odsetkami w wysokości ustawowej od kwot:

a). 3.048.630,03 zł od 15 lipca 2005 do dnia zapłaty,

b). 341.481,92 zł od 15 lipca 2005 do dnia zapłaty,

c). 78.602,49 zł od 21 kwietnia 2005 do dnia zapłaty,

d). 953.891,85 zł od 27 maja 2005 do dnia zapłaty,

2). 100.000 zł tytułem zwrotu opłaty od pozwu,

3). 35.850 zł tytułem zwrotu kosztów opinii biegłego,

4). 43.215 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,

W punkcie II wyroku Sąd Okręgowy powództwo główne w pozostałej części oddalił - nie obciążając powodów kosztami procesu w tym zastępstwa procesowego od oddalonego powództwa.

Ponadto, Sąd Okręgowy w punkcie III wyroku oddalił także powództwo wzajemne, zasądzając w punkcie IV wyroku od (...) S.A. w W. solidarnie na rzecz A. T. (1) i W. T. (1) kwotę 43.215 zł tytułem zwrotu kosztów w zastępstwa procesowego od powództwa wzajemnego.

Powyższe rozstrzygnięcie Sądu I instancji zapadło na podstawie następujących ustaleń i rozważań:

Strony zawarły umowę agencyjną Nr. (...) z 24.04.2002 r. Stronami ww. umowy była pozwana Spółka (ówczesna nazwa (...) S.A.) i A. T. (1) posiadający zezwolenie Państwowego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń na wykonywanie czynności agenta ubezpieczeniowego Nr. (...) z 31.12.1997 r., prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą Agencja (...) (zwaną w dalszej części umowy (...)) oraz W. T. (1) posiadający zezwolenie Państwowego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń na wykonywanie czynności agenta ubezpieczeniowego Nr. (...) z 6.08.1997 r., prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą Agencja (...) (zwaną w dalszej części umowy (...)).

W treści tej umowy strony precyzyjnie uregulowały jej zakres i obowiązki stron. Przedmiotem umowy było wykonywanie przez (...) pośrednictwa sprzedażowo - obsługowego ubezpieczeń na życie wyłącznie oferowanych przez (...). Pozwany zgodnie z § 2 ust 2 umowy udzielił (...) pełnomocnictwa do dokonywania czynności pośrednictwa sprzedażowo - obsługowego ubezpieczeń na życie wyłącznie oferowanych przez (...) - załącznik Nr.(...). Z treści tego pełnomocnictwa wynika jednoznacznie, że pozwany upoważnił (...) do wykonywania czynności pośrednictwa przy zawieraniu enumeratywnie wymienionych w pełnomocnictwie ubezpieczeń grupowych, a ponadto upoważnił A. T. (1), prowadzącego działalność prowadzącego działalność pod nazwą Agencja (...) - udzielił pełnomocnictwa z prawem do udzielania dalszych pełnomocnictw do wykonywania czynności pośrednictwa przy zawieraniu i obsłudze ubezpieczenia na życie kredytobiorców (...) S.A. i do wykonywania czynności pośrednictwa przy zawieraniu i obsłudze umów ubezpieczenia na życie kredytobiorców i klientów (...) (późniejsza nazwa (...) Bank S.A.) z wyłączeniem kredytów gotówkowych i konsumpcyjnych. W. T. (1) i A. T. (1) są współnikami spółki cywilnej prowadzącej działalność pod nazwą Agencja (...). Z treści umowy agencyjnej z 24.04.2002 r., tj. z § 3 ust 8 wynika, że pozwany (...) zobowiązał się do zapewnienia na czas określony wyłączności (...) na zawieranie umów ubezpieczenia ze wszystkimi firmami, z

którymi (...) prowadził dotychczas rozmowy negocjacyjne. Wykaz firm stanowi załącznik Nr (...) do niniejszej umowy. Z treści tego załącznika wynika jednoznacznie, że wyłącznością (...) na czas trwania umowy były objęte Firmy: (...) S.A. i (...) S.A. Zasady wynagrodzenia prowizyjnego zostały przez strony uregulowane w załączniku Nr (...). W dniu 16.09.2002 r. Aneks Nr (...) strony zmieniły załącznik Nr (...) do umowy agencyjnej w zakresie wynagrodzenia prowizyjnego między innymi sieci (...) i (...). W dniu 15.10.2002 r. Aneks Nr (...) strony zmieniły załącznik Nr (...) do umowy agencyjnej również w zakresie wynagrodzenia prowizyjnego. W dniu 17 marca 2003 r. strony podpisały kolejny Aneks Nr (...) do umowy z 24.04.2002 r. w zakresie załącznika Nr (...) tj. zmiany prowizji między innymi sieci (...) i (...). W dniu 23.04.2003 r. strony podpisały Aneks Nr (...) do umowy z 24.04.2002 r., dotyczący między innymi cyt.: „wysokości prowizji do umowy ubezpieczenia z (...) Bankiem zawartej za pośrednictwem (...) wyniesie 5%”. 29 czerwca 2004 r. pozwany wypowiedział umowę agencyjną Nr. (...) zawartą 24.04.2002 r. z zachowaniem sześciomiesięcznego okresu wypowiedzenia, tj. ze skutkiem prawnym na dzień 31.12.2004 r. Mimo wypowiedzenia umowy z 24.04.2002 r. strony tej umowy nadal ją wykonywały w 2004 r.

W dniu 1.08.2004 r. członkowie zarządu pozwanej spółki w osobach Prezesa Zarządu B. S. i członka Zarządu M. J. oraz A. T. (1) reprezentujący (...), sporządziły dokument nazwany „ostateczna wersja ustaleń dotyczących współpracy Agencji (...) oraz p. A. T. (1) z (...) S.A. W tym dokumencie strony ustaliły prowizje od zawartych umów i nowych biznesów, w tym dotyczących firm: (...) SA, (...) Bank SA, (...) Bank SA. W dokumencie tym ustalono, że Aneks do umowy zmieni ją od 1.08.2004 r. w następujący sposób:

- czas trwania umowy - 48 miesięcy liczony od 1.08.2004 r., a po tym terminie umowa przechodzi na czas nieoznaczony z 6 miesięcznym okresem wypowiedzenia.

- rozwiązanie lub wypowiedzenie umowy w okresie 48 miesięcy spowoduje obowiązek wypłaty agentowi odszkodowania równa dwunastokrotności średniej miesięcznej prowizji z ostatnich 12 miesięcy przed 1.08.2004 r.

Powyższe obowiązuje w przypadku niepodjęcia pracy przez A. T. lub podpisania umowy przez Agencję w ciągu 12 miesięcy od rozwiązania umowy w konkurencyjnej firmie życiowej.

- w przypadku rozwiązania lub wypowiedzenia umowy z Agentem po 48 miesiącach, agentowi przysługuje odprawa w wysokości rocznej prowizji liczonej wg stawek przed 1.08.2004 r. (dla (...), (...) oraz (...)) oraz w wysokości rocznej prowizji z ostatnich 12 miesięcy przed rozwiązaniem umowy dla nowych biznesów.

Prowizje dla (...) pozwany wypłacał powodowi od 1.08.2004 r. do końca lutego 2005 r. według stawek prowizji ustalonych w dokumencie z 1.08.2004 r. Powodowie twierdzą też, że umowę agencyjną (...) wykonywał i otrzymywał do lutego 2005 r. od pozwanego wynagrodzenie - prowizję.

W świetle powyższego, Sąd Okręgowy przyjął, że umowa z 24.04.2002 r., w związku z jej wypowiedzeniem przez pozwanego ze skutkiem prawnym na dzień 31.12.2004 r. była umową na czas oznaczony i była dalej wykonywana przez strony, to zgodnie z brzmieniem art. 764 k.c. w związku z tym, że była dalej wykonywana poczytuje się ją za zawartą na czas nieoznaczony. Wszystkie ww. okoliczności wskazywały jednoznacznie, że wolą stron było kontynuowanie umowy co znalazło odzwierciedlenie w dokumencie z 1.08.2004 r.

Ustalenia dokonane w dokumencie z 1.08.2004 r. i realizowane przez powodów i pozwanego bez zastrzeżeń do lutego 2005 r. były zmianą umowy z 24.04.2002 r. w zakresie uregulowanym w tym dokumencie. Jak ustalił Sąd I instancji powodowie wykonywali swoje obowiązki zawarte w umowie z 24.04.2002 r., a pozwany wpłacał na rzecz (...) zgodnie z wystawionymi fakturami należności z tytułu prowizji w wysokości ustalonej w umowie, kolejnych aneksach do umowy, a także zgodnie z ustaleniami, co do wysokości prowizji ustalonej w dokumencie z 1.08.2004 r.

Wprawdzie, w dokumencie z 1.08.2004 r. w ostatnim akapicie znajduje się adnotacja cyt. „ powyższe zapisy stanowią podstawę do przygotowania nowej umowy agencyjnej” to z materiału dowodowego w ocenie Sądu I instancji nie wynikało, aby nowa umowa agencyjna została zawarta między stronami, lecz powodowie wykonywali obowiązki

zawarte w umowie z 24.04.2002 r., a pozwany wypłacał powodom należności prowizyjne zgodnie z ustaleniami stron zawartymi w aneksach do umowy z 24.04.2002 r., w tym także z dokumentu z 1.08.2004 r.

Pozwana Spółka nie zapłaciła powodom należnej prowizji za miesiące marzec, kwiecień i maj 2005 r. Należności prowizyjne pozwana płaciła powodom bez zastrzeżeń do lutego 2005 r. Powodowie pismem z 29.04.2005 r. wezwali pozwanego do zapłaty należności w kwocie 78.602,49 zł, tj. należności z faktury (...) z 13.04.2005 r., skutkiem czego powodowie otrzymali od pozwanego pismo z 5.05.2005 r. z którego wynika, że pozwana proponuje powodom (...) dalszą współpracę na warunkach nowej umowy przygotowanej na drodze negocjacji.

W związku z brakiem zapłaty przez pozwaną należności prowizyjnych dla powodów za miesiąc marzec i kwiecień 2005 r. powodowie 19.05.2005 r. wypowiedzieli umowę łączącą strony bez zachowania terminu wypowiedzenia - tj. w trybie natychmiastowym i wezwali pozwanego do zapłaty odszkodowania i należnego powodom świadczenia wyrównawczego. Ponadto, w trybie zastrzeżonym art. 764⁸ k.c., w związku z rozwiązaniem przez powodów łączącej strony umowy na skutek okoliczności za które odpowiedzialność ponosi pozwany - powodowie uchylili się od obowiązku przestrzegania ograniczenia działalności konkurencyjnej.

Jeden z powodów A. T. (1) od 1998 r. był dyrektorem agencji (...) SA do 30 kwietnia 2000 r. Powód A. T. (1) w swoim zeznaniu wyjaśnił, że ze Spółką (...) S.A. łączyły go dwie umowy: agencyjna i umowa o zarządzaniu zespołem. Już w tym czasie A. T. (1) kontaktował się składając oferty (...) SA - firmie (...) SA. Od 1.05.2000 r. Został on dyrektorem ds. sprzedaży ubezpieczeń kredytowych i już wtedy otrzymywał wynagrodzenie jako pracownik oraz prowizję jako agent dotyczącą (...) SA. z uwagi na to, że doprowadził do umowy między (...) SA, a (...) SA. (poprzednia nazwa pozwanej). Okoliczność ta została potwierdzona w treści umowy z 24.04.2002 r. załącznik Nr (...) do umowy z 24.04.2002 r.

A. T. (1) zawarł z pozwaną umowę o pracę w dniu 21.04.2000 r. na czas nieokreślony, zgodnie z którą zatrudniony został na stanowisku Dyrektora ds. Sprzedaży Ubezpieczeń Kredytowych. W związku z okolicznością, że A. T. (1) otrzymywał prowizję od sprzedaży ubezpieczeń, jego wynagrodzenie za pełnienie obowiązków Dyrektora ds. Sprzedaży Ubezpieczeń Kredytowych było czterokrotnie niższe niż osób na równorzędnych stanowiskach. W dniu 5.02.2001 r. warunki umowy o pracę z 21.04.2000 r. w zakresie wynagrodzenia uległy zmianie (Aneks Nr. (...)). Aneksem Nr. (...) w dniu 29.06.2001 r. po raz kolejny umowa o pracę z 21.04.2000 r. została zmieniona. Aneksem Nr. (...) z 2.05.2002 r. nastąpiła kolejna zmiana umowy o pracę A. T. (1) w zakresie wynagrodzenia i w zakresie wymiaru czasu pracy - 1/2 etatu. Następna zmiana umowy o pracę z 21.04.2000 r. nastąpiła Aneksem Nr. (...) podpisanym w dniu 31.03.2004 r. Po sporządzeniu przez pozwaną Spółkę i (...) (powodów) dokumentu z 1.08.2004 r., w wyniku wykonania ustaleń zawartych w tym dokumencie pozwana z A. T. (1) w dniu 10.09.2004 r. zmieniła po raz piąty umowę o pracę z A. T. (1) z 21.04.2000 r. Zmiany te zawarte zostały w Aneksie Nr. (...). W dniu 18.04.2005 r. pozwana rozwiązała z A. T. (1) umowę o pracę z 21.04.2000 r. z zachowaniem 3 miesięcznego okresu wypowiedzenia tj. ze skutkiem na dzień 31.07.2005 r. Zakres obowiązków powodów wynikających z umowy z 24.02.2002 r. - tj. umowy agencyjnej Nr. (...) - przez cały okres wykonywania tej umowy nie zmienił się. Powodowie wykonywali tę umowę od 24.02.2002 r. nieprzerwanie do dnia jej wypowiedzenia, tj. do 19.05.2005 r. Pozwany również ją wykonywał, ale do lutego 2005 r., tj. regulował należne powodom prowizje za wykonanie umowy z 24.02.2002 r. z uwzględnieniem kolejnych obniżek prowizji zawartych w Aneksach i dokumencie z 1.08.2004 r.

Po 1.01.2004 r. czynności obsługowe umów ubezpieczeniowych wykonywali W. T. (1), A. T. (1) i pracownik zatrudniony na umowę zlecenie. Tworzone były bazy potencjalnych klientów to wykonywał W. T. (1) i aktualizował je na bieżąco. Ponadto tworzone były harmonogramy spłaty kredytów - wykonywał je pracownik (...). Po 1.01.2004 r. W. T. (1) wykonywał materiały szkoleniowe. Zakres obowiązków wynikający z umowy agencyjnej z 24.04.2002 r. zawarty w § 4 ust 2 pkt a) wykonywał W. T. (1) i A. T. (1).

Powodowie (...) będąc jedynym pośrednikiem w segmencie (...), wynegocjowali umowę do której zawarcia doszło w wyniku negocjacji między (...), a pozwaną Spółką na produkt (...). Produkt ten został wprowadzony w życie w grudniu 2004 r. Ponadto, powodowie (...) pozyskali dla pozwanego nowych klientów oraz, że w wyniku pracy powodów nastąpił znaczny wzrost obrotów pozwanej spółki. Pozwana nadal czerpie korzyści z umów zawartych za

pośrednictwem powodów. Ponadto byli oni jedynymi pośrednikami współpracującymi w segmencie (...). Powstanie Komitetu ds. współpracy z (...) S.A. (...) Bankiem S.A. nastąpiło na wniosek A. S. - dyrektora operacyjnego pozwanej spółki. Jego celem była koordynacja prac zmierzających do poszerzenia oferty produktowej (...) dla (...) oraz wdrożenie w/w produktów do sprzedaży.

W rozważaniach prawnych Sąd Okręgowy wskazał, iż strony łączyła umowa z dnia 24.04.2002 r., zmieniana kolejnymi aneksami. Pozwany regulował płatności bez zastrzeżeń, przy czym od 1 sierpnia 2004 r. wg stawek określonych w dokumencie z dnia 1.08. 2004 r., którego ustalenia zakwalifikował jako zmianę umowy. Z uwagi na to, że pozwana zaprzestała płacenia dalszych należności prowizyjnych powodowi, tj. nie zapłaciła prowizji za marzec i kwiecień 2005 r. powodowie wypowiedzieli umowę agencyjną w trybie natychmiastowym z przyczyn leżących po stronie pozwanego. Skutkowało to w ocenie Sądu Okręgowego uznaniem zasadności roszczenia co do niezapłaconych prowizji od marca do 18 maja 2005 r. oraz dopłaty do prowizji za okres od grudnia do marca 2005 r. za produkt (...) i zasądzeniem w tym zakresie kwoty 341 481,92 zł, wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, tj. od dnia 15 lipca 2005 r. na podstawie art. 758 k.c. 761 § 1 i 2 k.c.

Sąd Okręgowy nie uwzględnił natomiast zarzutu, że z dniem 1.01. 2004 r. A. T. (1) nie mógł świadczyć czynności agencyjnych w związku z art.6 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym.

Jak wskazał Sąd I instancji umowa z 24.04.2002 r. została zawarta między pozwaną, a A. T. (1) i W. T. (1) prowadzącymi działalność pod nazwą Agencja (...). Do dnia 19.05.2005 r. umowa ta była wykonywana przez obie strony bez żadnych zastrzeżeń, a A. T. (1) faktycznie w dniu 1.01.2004 r. w chwili wejścia w życie ustawy z 22.05.2003 r. był pracownikiem pozwanej Spółki - zatem jego czynności takie jak zawieranie lub wykonywanie umów ubezpieczenia nie były pośrednictwem ani wykonywaniem czynności agencyjnych w rozumieniu ustawy. Ponadto jak zauważył Sąd Okręgowy umowa z 24.04.2002 r. nie została zmieniona przez strony z dniem 1.01.2004 r., a zatem tę umowę agencyjną wykonywał W. T. (1) posiadający zezwolenie Państwowego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń na wykonywanie czynności agenta ubezpieczeniowego Nr. (...) - pod nazwą Agencja (...). Umowa z 24.04.2002 r. nie wskazywała bowiem konkretnej osoby do wykonywania konkretnych czynności w ramach umowy agencyjnej. Jak zauważył również Sąd Okręgowy okoliczność, iż W. T. (1) wykonywał umowę z 24.04.2002 została potwierdzona w zeznaniu. A. T. (1) zeznał bowiem, że podpisując ustalenia z 1.08.2004 r. jedynie reprezentował Agencję (...) - spółkę cywilną, a nie była to czynność będąca „zawieraniem lub wykonywaniem umowy ubezpieczenia w imieniu i na rzecz zakładu” ubezpieczeń - faktycznie zaś reprezentował W. T. (1) wspólnika Spółki cywilnej (art. 866 k.c.). W ocenie Sądu Okręgowego z żadnego dowodu przeprowadzonego w toku postępowania nie wynikało również, że (...) po 1.01.2004 r. zaprzestała wykonywania umowy z 24.04.2002 r. – a zatem wykonywała ją do dnia 19.05.2005 tj. do dnia jej wypowiedzenia.

Odnosząc się do świadczenia wyrównawczego, Sąd Okręgowy omówił podstawę prawną tego żądania, a następnie tytułem subsumpcji wskazał, iż powodowie w czasie wykonywania umowy z dnia 24. 04. 2002 r. pozyskali dla pozwanej nowych klientów i doprowadzili do istotnego wzrostu obrotów z dotychczasowymi klientami. Wynikało to zdaniem Sądu I instancji jednoznacznie z opinii biegłego, z której wynikało także, że pozwana nadal czerpie korzyści z umów z klientami, których pozyskali powodowie.

Roszczenie wyrównawcze zdaniem Sądu I instancji przysługiwało powodowi również z uwagi na zasadę słuszności, gdyż jak wskazał Sąd Okręgowy, powodowie utracili należną im prowizję od klientów, których pozyskali dla pozwanej Spółki. Pozwana Spółka czerpie zatem znaczne korzyści, a powodowi kolejnymi aneksami do umowy z 24.04.2002 r. zmniejszana była prowizja i ostatecznie pozwana od lutego 2005 r. całkowicie zaprzestała regulować jakiegokolwiek należności, co stało się bezpośrednią przyczyną wypowiedzenia przez powodów umowy w dniu 19.05.2005 r. Nadto, powodowie w okresie współpracy z pozwanym przyczynili się do znacznego zwiększenia tzw. „przypisu” byli jedynymi agentami pozwanej w zakresie ubezpieczeń oferowanych bankom i ich klientom. Powyższe okoliczności w ocenie Sądu Okręgowego w pełni uzasadniały zatem uwzględnienie na podstawie art. 764³§ 1 k.c. świadczenia wyrównawczego w pełnej, maksymalnej wysokości tj. w kwocie 953.891,85 zł, wraz z odsetkami w wysokości ustawowej od dnia

27.05.2005 r. do dnia zapłaty tj. od dnia wezwania do zapłaty świadczenia wyrównawczego - doręzonego pozwanej 19.05.2005 + 7 dni (art. 481 § 1 k.c.).

Sąd I instancji uznał ponadto, że powodom należy się odszkodowanie na podstawie art. 764³ § 3 k.c. i art. 764² § 2 k.c. w zw. z art. 471 k.c. w kwocie 3.048.630,03 zł wraz z odsetkami w wysokości ustawowej od dnia wniesienia pozwu (zgodnie z żądaniem powodów, (art. 481 § 1 k.c.).

Odszkodowanie to jak wskazał Sąd Okręgowy stanowić ma równowartość utraconego przez powodów dochodu na skutek wypowiedzenia umowy agencyjnej w dniu 19.05.2005 r. z przyczyn leżących po stronie pozwanej Spółki, co potwierdziły poczynione przez Sąd Okręgowy ustalenia, wskazujące, iż umowa między stronami miała obowiązywać do 31.07.2008 r. W ocenie Sądu Okręgowego okoliczność, wypowiedzenia łączącej strony umowy spowodowała, iż powodowie ponieśli szkodę - utracili korzyści w postaci należnej prowizji za okres od 19.05.2005 r. do 31.07.2008 r. stanowiący kwotę 3.048.630,03 zł. Sąd I instancji nie uwzględnił też w tym zakresie zarzutu pozwanej, iż powodom nie należy się odszkodowanie, gdyż A. T. (1) naruszył zakaz konkurencji, a powodowie zgodnie z treścią art. 764⁸ k.c. w określonym przez ten przepis terminie zwolnili się z obowiązku przestrzegania ograniczenia działalności konkurencyjnej przez złożenie pozwanej oświadczenia na piśmie w dniu 9.06.2005 r. (przed upływem miesiąca od wypowiedzenia umowy), że uchylają się od obowiązku przestrzegania działalności konkurencyjnej.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. i rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 w sprawie opłat za czynności adwokackie i radców prawnych (Dz. U. z 2002 Nr. 163 poz. 1348 i 49 z późniejszymi zmianami) przyjmując jako podstawę sześciokrotność stawki minimalnej wynagrodzenia adwokata i radcy prawnego z uwagi na okoliczność, że sprawa niniejsza ma charakter wielowątkowy, skomplikowany oraz wymagała znacznego nakładu pracy pełnomocników. Sąd obciążył pozwaną całymi kosztami opłaty od pozwu i opinii biegłego, gdyż powodowie w chwili składania pozwu nie dysponowali dokumentami pozwalającymi właściwie wyliczyć wartość przedmiotu sporu. Dokumentami tymi dysponowała tylko pozwana Spółka. Z tych też względów Sąd Okręgowy nie obciążył powodów kosztami zastępstwa procesowego od oddalonego powództwa.

Z kolei rozważając powództwo wzajemne Sąd Okręgowy powołał się na swoje ustalenia faktyczne w zakresie powództwa głównego oraz powtórzył swoje wcześniejsze ustalenie, iż strony umowy z dnia 24.04.2002 r. wykonywały tę umowę nieprzerwanie i bez zastrzeżeń do 19.05.2005 r. mimo jej wypowiedzenia przez pozwaną ze skutkiem na dzień 31.12.2004 r. Strony ją wykonywały bowiem nadal na warunkach umowy z 24.04.2002 r. zmienianej jedynie w zakresie wysokości prowizji kolejnymi aneksami, a pozwana (powódka wzajemna) wypłaciła powodom prowizję zgodnie z ustaleniami dokumentu z 1.08.2004 r.

Sąd Okręgowy stwierdził też, że od dnia 1.01.2004 r. do 1.08.2004 r. umowa z 24.04.2002 r. poczytywana była (na podstawie art. 764 k.c.) za umowę zawartą na czas nieoznaczony, a dokument z 1.08.2004 r. był zmianą umowy w zakresie wysokości prowizji i innych dokonanych ustaleń - w tym między innymi, że umowa będzie obowiązywała w ciągu 48 miesięcy od 1.08.2004 r.

Jak wskazał Sąd I instancji, dokument ten podpisali ze strony pozwanej (powódki wzajemnej) ówczesni członkowie zarządu pozwanej Spółki i reprezentujący Spółkę cywilną Agencję (...).

Wobec powyższego Sąd Okręgowy uznał zatem, że powództwo wzajemne nie zasługiwało na uwzględnienie na podstawie art. 410 k.c., a świadczenia wypłacone powodom były świadczeniem należnym. O kosztach procesu Sąd I instancji w zakresie powództwa wzajemnego orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. i rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2002 Nr. 163 poz. 148 z późniejszymi zmianami) przyjmując jako podstawę sześciokrotność stawki minimalnej wynagrodzenia adwokata z uwagi na okoliczność, że sprawa niniejsza ma charakter wielowątkowy i skomplikowany oraz, że wymagała znacznego nakładu pracy.

Apelację od powyższego orzeczenia wniosła strona pozwana, która zaskarżyła przedmiotowy wyrok w następującym zakresie:

- pkt I.1) wyroku, co do kwoty ponad 199.732,19 złotych;
- pkt I.2) wyroku w części ponad kwotę 4.520,00 złotych;
- pkt I.3) wyroku w części ponad kwotę 1.620,42 złotych;
- pkt I.4) wyroku w całości;
- pkt II wyroku - w części dotyczącej nieobciążenia powodów kosztami procesu i zastępstwa procesowego od oddalonej części powództwa;
- pkt III wyroku w całości;
- pkt IV wyroku w całości;

Zaskarżonemu wyrokowi skarżąca zarzuciła:

I. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na:

- w zakresie powództwa głównego:

1/ ustaleniu, że notatka opatrzona datą 1 sierpnia 2004 r. stanowi umowę między stronami, względnie aneks do umowy agencyjnej z 24 kwietnia 2002 r., podczas gdy prawidłowe ustalenia nakazują przyjąć, że jest to jedynie zapis intencji stron prowadzący wyłącznie do zawarcia potencjalnej przyszłej umowy agencyjnej i umowy o pracę z powodem A. T. (1);

2/ ustaleniu, że strony od dnia 1 stycznia 2005 r. łączyła umowa z dnia 1 sierpnia 2004 r., podczas gdy strony - wobec wypowiedzenia umowy z dnia 24 kwietnia 2002 r. - rozpoczęły od dnia 1 stycznia 2005 r. współpracę opartą na zasadzie Kodeksu cywilnego;

3/ ustaleniu, że umowa z dnia 24 kwietnia 2002 r. była dalej wykonywana przez strony, pomimo jej wypowiedzenia, jako umowa zawarta na czas nieoznaczony, przy jednoczesnym ustaleniu przez Sąd I instancji, że wolą stron była kontynuacja umowy w oparciu o notatkę opatrzoną datą 1 sierpnia 2004 r., która zakłada możliwość zawarcia umowy agencyjnej na czas oznaczony 48 miesięcy;

4/ ustaleniu, że w miesiącach styczeń i luty 2005 r. pozwany wypłacał powodowi prowizję na podstawie umowy z dnia 24 kwietnia 2002 r. z aneksami oraz notatki opatrzonej datą 1 sierpnia 2004 r., podczas gdy pozwany wypłacał prowizję wyłącznie w oparciu o założenia wynikające z notatki opatrzonej datą 1 sierpnia 2004 r. - w zakresie prowizji a umowa agencyjna już nie obowiązywała;

5/ ustaleniu, że umowa agencyjna z dnia 24 kwietnia 2002 r. nie została rozwiązana z dniem 31 grudnia 2004 r., podczas gdy dokumenty zgromadzone jako materiał dowodowy potwierdzają rozwiązanie przedmiotowej umowy z dniem 31 grudnia 2004 r.;

6/ ustaleniu, że umowa z dnia 24 kwietnia 2002 r. była umową zawartą na czas oznaczony z uwagi na fakt, że pozwany wypowiedział ją ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2004 r., podczas gdy wypowiedzenie jest jednostronną czynnością prawną i nie może być traktowane jako aneks do umowy w zakresie jej zmiany co do czasu obowiązywania (str. 7 uzasadnienia);

7/ ustaleniu, że klienci (...) Bank S.A. są klientami pozyskanymi przez powodów, podczas gdy klienci ci zostali pozyskani przez (...) Bank S.A.;

8/ ustaleniu, że zakres umowy agencyjnej pomiędzy stronami nie zmienił się od dnia jej zawarcia w roku 2002 do dnia wypowiedzenia przez powodów, czyli do dnia 19 maja 2005 r., podczas gdy zakres obopólnych obowiązków stron uległ zmianie w związku z wypowiedzeniem umowy przez pozwanego ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2004 r. i rozpoczęciem współpracy od dnia 1 stycznia 2005 r. na nowych warunkach (nowa umowa agencyjna - vide pkt. 2 powyżej);

9/ ustaleniu, że odszkodowanie/świadczenie wyrównawcze należne powodom nie powinno być pomniejszone o kwotę uzyskanych przez nich dochodów z innych źródeł, w tym także tytułem prowizji z (...) S.A.;

10/ przyjęciu pomimo braku dowodów, że spełnione zostały przesłanki roszczenia odszkodowawczego przysługującego powodom;

11/ przyjęciu, że po 1 stycznia 2004 r. czynności agencyjne wykonywał powód W. T. (1) i zatrudniony przez Agencję (...) pracownik na zlecenie oraz że tworzone były bazy potencjalnych klientów i materiały szkoleniowe przez powoda W. T. (1), zaś pracownik tworzył harmonogramy spłaty kredytów, podczas gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy (oprócz jedynie zeznań powoda A. T. (1)) nie potwierdza udziału powoda W. T. (1) oraz pracownika na zlecenie w jakichkolwiek czynnościach Agencji (...), a wskazuje, że powód A. T. (1) wykonywał swoje obowiązki w ramach umowy o pracę jako Dyrektor ds. sprzedaży ubezpieczeń finansowych a nie jako agent (str. 7-8 uzasadnienia);

12/ ustaleniu (str. 9 uzasadnienia), że powód A. T. (1) jako pracownik zarabiał bardzo mało tj. „jego wynagrodzenie za pełnienie obowiązków Dyrektora ds. Sprzedaży Ubezpieczeń Kredytowych było czterokrotnie niższe niż osób na równorzędnych stanowiskach”;

13/ ustaleniu, że skoro „powodowie byli jedynym pośrednikiem pozwanej w segmencie (...)” (str. 15 uzasadnienia) to musieli negocjować produkt (...). Sąd przyjął bowiem błędne założenie, niezależnie od kwestii braku prawnej i faktycznej możliwości negocjowania produktu (...) przez Powodów, że współpracując z agentem (...) Kontrakt pozwany sam już nie miał możliwości zawierania umów ubezpieczenia bez pośrednictwa jakiegokolwiek agenta tylko był zobowiązany do korzystania z takiego pośrednictwa w każdym przypadku;

14/ ustaleniu zakresu polis stanowiących podstawę wyliczenia odszkodowania i świadczenia wyrównawczego, w taki sposób, że Sąd przyjął dane z tabeli 2.4 w opinii biegłego z maja 2011 roku, str. 16-17) zamiast zakresu polis z tabeli 4.3. w opinii biegłego z maja 2011 roku, str. 67);

- a w zakresie powództwa wzajemnego, polegający na:

15/ ustaleniu, że umowa z dnia 24 kwietnia 2004 roku była przez strony wykonywana nieprzerwanie i bez zastrzeżeń od 24 lutego 2002 r. do 19 maja 2005 r., podczas gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego wskazuje na to, że wszelkie czynności były wykonywane przez powoda A. T. (1) jako pracownika a nie jako agenta, zaś powód W. T. (1) żadnych czynności agencyjnych nie wykonywał, co w konsekwencji doprowadziło Sąd do błędnego wniosku o należności świadczenia wypłaconego przez pozwanego na rzecz powodów;

16/ nie poczynieniu odrębnych ustaleń faktycznych w zakresie pozwu wzajemnego;

17/ przyjęciu, że powód wzajemny opiera swoje roszczenie na założeniu, że umowa agencyjna wygasła ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2004 r. oraz że „notatka- dokument z 1 sierpnia 2004 r. nie była umową agencyjną”, podczas gdy powód wzajemny wywodzi swoje roszczenie z faktu nie wykonywania przez pozwanych wzajemnych czynności pośrednictwa ubezpieczeniowego mogących stanowić podstawę do wypłaty prowizji.

II. naruszenie prawa materialnego, tj.:

- w zakresie powództwa głównego:

art. 65 § 2 k.c.; art. 758 k.c. i art. 761 § 1 k.c.; art. 764³ k.c. (świadczenie wyrównawcze); art. 764³ § 3 k.c. i art. 764² § 2 k.c. w zw. z art. 471 k.c.; art. 764³ k.c. oraz art. 764² § 3 k.c. i art. 764² § 2 k.c. w zw. z art. 471 k.c.; art. 2 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym oraz art. 805 k.c.; art. 37 f ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o działalności ubezpieczeniowej (obowiązującej do dnia 31 grudnia 2003 r.), oraz art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o pośrednictwie ubezpieczeniowym (obowiązującej od dnia 1 stycznia 2004 r.);

- a w zakresie powództwa wzajemnego:

art. 758 § 1 k.c. oraz art. 405 k.c. w związku z art. 410 k.c.;

III. naruszenie prawa procesowego: art. 328 § 2 kpc, art. 232 zd. 2 k.p.c.; art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów i dokonanie oceny wiarygodności i mocy dowodowej niektórych (wybranych) wskazanych w apelacji dowodów bez wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego.

Podnosząc powyższe skarżąca ostatecznie po sprostowaniu wniosków apelacji wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w następujący sposób:

- w zakresie pozwu głównego - poprzez oddalenie powództwa - ponad kwotę 199.732,19 zł, oraz o rozstrzygnięcie o kosztach postępowania I instancji, w tym kosztach zastępstwa procesowego.

- w zakresie pozwu wzajemnego - poprzez zasądzenie solidarnie od powodów na rzecz pozwanego kwoty 2.180.561 zł oraz o rozstrzygnięcie o kosztach postępowania I instancji, w tym kosztach zastępstwa procesowego.

Ponadto skarżąca wniosła o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym w wysokości maksymalnej, tj. 6-krotności stawki minimalnej co do każdego z powództw.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja okazała się zasadna w zakresie w jakim prowadziła do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. W pierwszej kolejności należy zauważyć, iż Sąd I instancji, jak się wydaje, dokonał błędnych ustaleń faktycznych i w konsekwencji niewłaściwej subsumpcji, przyjmując, że notatka, określana przez Sąd dokumentem z dnia 1.08.2004 r. /k-45/, stanowiła aneks do umowy agencyjnej z dnia 24.04. 2002 r. i w konsekwencji umowa ta obowiązywała do 19 maja 2005 r., kiedy to została skutecznie wypowiedziana przez powodów. Z treści powyższego dokumentu, który nie został opatrzony datą /data dotyczy przyszłych, planowanych zmian/ wynika jedynie, iż stanowi on ostateczną wersję ustaleń między stronami, której zapisy stanowią dopiero podstawę przygotowania nowej umowy agencyjnej oraz aneksu do umowy o pracę. Ten ostatni został zgodnie z ustaleniami zawartymi w powyższej notatce podpisany przez z strony w dniu 10 września 2004 r. /k-48/, natomiast nowej umowy agencyjnej strony nie zawarły. W tej sytuacji rację miałaby strona pozwana twierdząc, iż łącząca strony umowa agencyjna z dnia 24.04.2002 r., zmieniona ostatecznie aneksem nr (...) /która po dniu 22 kwietnia 2004 r. przekształciła się stosownie do § 6 pierwotnie brzmiącej umowy w umowę na czas nieokreślony/, na skutek dokonanego wypowiedzenia z dnia 29 czerwca 2004 r.

/ k-44/ uległa rozwiązaniu z dniem 31 grudnia 2004 r. Późniejsze zgłoszenie kwestii z tym związanych do KNF nie przesądza negatywnie w tym zakresie/ pismo KNF-k 1179 i nast./. Sąd Okręgowy kilkakrotnie powołuje się na okoliczność, iż strony dalej realizowały umowę zgodnie z zasadami zawartymi w ustaleniach powyższej notatki, w szczególności pozwany wypłacał powodowi niższą prowizję niż wynikało to z poprzedniego, ostatniego podpisanego aneksu. Okoliczność powyższa sama w sobie nie może stanowić dowodu na zmianę umowy /może świadczyć o niewłaściwym wykonywaniu dotychczasowej umowy/, bez analizy samego dokumentu w zakresie essentialiów negotii dokonanych ustaleń, zapisów umowy dotychczas łączącej stron, w tym cały czas obowiązującego jej § 10, stanowiącego, iż zmiany umowy wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności. Sąd nie przeprowadził w ogóle dyskusji powyższych zapisów. Ponadto za błędny i nie znajdujący oparcia w obowiązujących przepisach należy uznać pogląd, iż umowa zawarta na czas nieokreślony w związku z jej wypowiedzeniem zmienia się w umowę na czas oznaczony /str.7

uzasadnienia - k. 3163/. Ponadto, dalszy wniosek, iż ta z kolei dalej przekształca się w umowę na czas nieokreślony pozostaje w sprzeczności z brzmieniem notatki /k-45/, która zapowiadała zawarcie przyszłej umowy na czas oznaczony - 48 miesięcy. Rozumowanie Sądu I instancji, z uwagi na powyższe sprzeczności w ogóle nie poddaje się kontroli instancyjnej.

Konsekwencją powyższych rozważań będzie brak podstaw do zasądzenia prowizji za jakikolwiek miesiąc roku 2005 r. na podstawie art. 758 k.c. i 761 k.c. z umowy z dnia 24.04.2002 r., jak również brak podstaw do żądania odszkodowania na podstawie art. 764² § 2 k.c., przy założeniu, że umowa ta uległa rozwiązaniu z dniem 31 grudnia 2004 r., na skutek wypowiedzenia strony pozwanej. Inną kwestią będzie natomiast ocena *causy* dokonywanych świadczeń przez pozwanego w styczniu i lutym 2005 r. i kwalifikacja prawna tych świadczeń, co będzie należało do Sądu I instancji przy ponownym rozpoznaniu sprawy.

Jeżeli chodzi natomiast o przesłanki świadczenia wyrównawczego, to w pierwszej kolejności należy zauważyć, iż ustalenia faktyczne w zakresie wszystkich wymaganych przesłanek podlegające następnie subsumpcji stosownie do art. 764³ k.c. winny być dokonane przez Sąd, a nie przez biegłego. Pomijając już nawet okoliczność, iż Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego rewidenta /k-1583/ i nie zareagował na pismo biegłego, iż nie jest aktuariuszem ani rewidentem /k-1709/, a zatem nie ma stosownych kwalifikacji, to trudno uznać za poprawną sytuację, w której biegły dokonuje ustaleń faktycznych, w szczególności ustala jakie umowy zostały zawarte za pośrednictwem powodów w ramach agencji (...), przeprowadza analizę i dyskusję podnoszonych przez strony okoliczności faktycznych oraz dokonuje analizy prawnej dochodzonych roszczeń.

To Sąd posiłkując się wiadomościami specjalnymi biegłego winien ustalić, które umowy uznaje za zawarte za pośrednictwem powodów i dlaczego, które konkretnie polisy ze wskazywanych przez strony uwzględnia oraz na podstawie wyliczeń biegłego, jakie implikacje finansowe przyjmuje. Jednakże przede wszystkim należy zauważyć, iż powodowie, a następnie biegły, a w ślad za nimi Sąd, błędnie rozumieją przesłanki art. 763⁽³⁾ k.c., i ten ostatni dokonuje w konsekwencji naruszenia prawa materialnego, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie. Należy zauważyć, bowiem, iż stosownie do treści tego przepisu, w § 1, po rozwiązaniu umowy agencyjnej agent może żądać od dającego zlecenie świadczenia wyrównawczego, jeżeli w czasie trwania umowy agencyjnej pozyskał nowych klientów lub doprowadził do istotnego wzrostu obrotów z dotychczasowymi klientami, a dający zlecenie czerpie nadal znaczne korzyści z umów z tymi klientami. Roszczenie to przysługuje agentowi, jeżeli, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności, a zwłaszcza utratę przez agenta prowizji od umów zawartych przez dającego zlecenie z tymi klientami, przemawiają za tym względy słuszności. Nie będą zatem wchodziły tu w grę umowy zawarte wprawdzie po rozwiązaniu umowy agencyjnej, ale będące efektem bezpośredniej działalności agenta podjętej w czasie trwania stosunku agencyjnego .

Podstawą prawną żądania prowizji, której agent w ogóle nie traci jest w tej sytuacji art. 761⁽¹⁾ k.c., a zatem ta kategoria umów nie może stanowić podstawy do określania świadczenia wyrównawczego. Chodzi natomiast w rozważanym przypadku o umowy zawarte bez udziału agenta, po rozwiązaniu umowy agencyjnej, jednakże z klientami wcześniej pozyskanymi przez niego dla dającego zlecenie. Na równi z nimi ustawodawca traktuje klientów niepozyskanych przez agenta, lecz takich z którymi w ramach agencji doprowadził do istotnego wzrostu obrotów /por. Tadeusz Wiśniewski, Komentarz do kodeksu cywilnego, księga III Zobowiązania, tom 2, Lexis Nexis Polska Sp. z o.o., Wyd. 10, str. 658/. Błędne jest zatem wyliczenie wysokości świadczenia, poprzez uwzględnianie wszystkich polis /z umów potencjalnie zawartych za pośrednictwem powodów/ od momentu początku umowy, liczenie średniej prowizji z tych kilku lat i mnożenie tak otrzymanej kwoty przez 12. Najpierw należy zatem ustalić katalog tak pozyskanych w ramach umowy agencyjnej klientów, a następnie zbadać, czy dający zlecenie nadal czerpie „znaczne” korzyści z tychże umów, co należy oceniać w kontekście liczby nowych umów /z klientami uprzednio pozyskanymi przez agenta lub z takimi z którymi zwiększył obroty/, zawartych po rozwiązaniu umowy. Potem od tak określonych i wyselekcjonowanych umów należy obliczyć prowizję. Należy rozpatrywać okres 2-3 letni po rozwiązaniu umowy (por. T. Wiśniewski, Komentarz j/w, str. 657) oraz uwzględnić naturalną upadalność polis, co po upływie powyższego czasu nie rodzi trudności. Dopiero tak obliczoną wartość potencjalnej prowizji agenta należy porównać z wartością zawartą w § 2 art. 764⁽³⁾ k.c., tj. średniego wynagrodzenia za 1 rok, której obliczona wielkość nie może przekraczać. Rozważając z kolei przesłankę w postaci

zasad słuszności Sąd I instancji będzie miał na uwadze, iż sama utrata prowizji jako takiej nie stanowi wypełnienia powyższej przesłanki. Sąd Okręgowy rozważy również, o ile w ogóle uzna za spełnione przesłanki pozytywne, o których mowa w art. 764⁽³⁾ k.c., istnienie przesłanki negatywnej, o której mowa w art. 764⁽⁴⁾ ust.1 k.c., na którą wcześniej w toku procesu powoływała się strona pozwana, w kontekście wynikających z uzasadnień orzeczeń Sądu Pracy /k-1748 i nast., k- 1367 i nast./ przyczyn rozwiązania z powodem A. T. (1) umowy o pracę, które to okoliczności również mogłyby wpływać na ocenę przyczyn dokonanego wypowiedzenia przez stronę pozwaną umowy agencyjnej, mając jednak również na uwadze wycofanie się z tego stanowiska /k - 3207/.

W dalszej kolejności należy też zauważyć, iż zasadnie zarzucał skarżący, iż A. T. (1) występował w podwójnej roli. Z jednej strony łączyła go od dnia 21 kwietnia 2000 r. ze stroną pozwaną wspomniana umowa o pracę, gdzie zajmował stanowisko dyrektora ds. sprzedaży ubezpieczeń kredytowych, a następnie dyrektora ds. sprzedaży ubezpieczeń finansowych, a z drugiej strony występował jako agent współpracujący z pozwaną, zaś firma pozwana, gdzie zajmował powyższe stanowiska akceptowała jego faktury jako agenta. W tej sytuacji to na powodach spoczywał ciężar dowodu, jakie umowy zostały zawarte przez nich jako agentów w ramach agencji (...), a jakie wynegocjował powód jako pracownik pozwanego. Sąd Okręgowy w ogóle w swoich rozważaniach nie przeprowadził żadnej dystynkcji w tym zakresie. Wypada podnieść też, iż jedynie klienci „zdobyci” poza obszarem obowiązków umowy o pracę mogą być podstawą do uwzględnienia w ramach określania, wg wskazanej wyżej procedury, świadczenia wyrównawczego. Należy zauważyć też, iż brak jest przy tym dostatecznych dowodów, aby jakiegokolwiek czynności w zakresie przedmiotowego pośrednictwa sprzedażowo- usługowego, wynikającego z umowy /poza niepopartymi innymi dowodami zeznaniami powoda A. T./ podejmował W. T., który od dawna jest człowiekiem ciężko chorym.

W tym kontekście należy również rozważyć treść art. 6 obowiązującej od dnia 1 stycznia 2004 r. ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym w zw. z art. 2 tej ustawy i § 2 umowy agencyjnej z dnia 24.04. 2002 r., w świetle którego od tej daty, czynności powoda A. T. (1) jako pracownika nie są pośrednictwem w rozumieniu ustawy ani wykonywaniem czynności agencyjnych w rozumieniu tej ustawy. Oznacza to, zdaniem Sądu Apelacyjnego, w kontekście art. 58§ 1 k.c., iż jedyne wynagrodzenie od 1 stycznia 2004 r. powód mógł pobierać z tytułu umowy o pracę, a brak jest w tej sytuacji podstaw do wypłaty prowizji z tytułu pośrednictwa sprzedażowo-usługowego za ten okres. Powyższe wskazania należy mieć na uwadze przy rozważaniu przesłanek dochodzonych przez powodów roszczeń.

Sąd Okręgowy również winien dokonać stosownych ustaleń, których zabrakło, co do okoliczności faktycznych stanowiących podstawę powództwa wzajemnego i rozważyć jego przesłanki, wynikające z art.410 k.c., na której to podstawie zostało ono oparte.

W związku z tym, mając na uwadze wskazane wyżej braki ustaleń faktycznych i wadliwość rozważań prawnych, należy uznać, iż Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Za zasadne należy również uznać składane w płaszczyźnie naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. zarzuty apelacji dotyczące niewyjaśnienia przyczyn częściowego pominięcia bądź nieuwzględnienia dowodów, względnie wybiórczego uwzględniania ich treści. Dotyczy to przykładowo zeznań M. D. i R. K. /k. 931 i nast. i k. 1206 i nast./, którzy traktowali powoda jako pracownika pozwanego, nie mieli świadomości, iż działa w drugiej roli – agenta pozwanego. To samo dotyczy zeznań tych świadków i zeznań R. G. w zakresie okoliczności zawarcia umowy (...) S.A. z (...) S.A. Również nie zostały rozważone zeznania J. L. odnośnie nieotrzymania nowej umowy, która miała być zawarta z powodami i pracy na bazie notatki z karty 45. Taka konstrukcja uzasadnienia Sądu uniemożliwia prześledzenie toku jego rozumowania pod kątem prawidłowości konstruowania ustalonych okoliczności faktycznych na bazie przeprowadzonych dowodów.

W tej sytuacji Sąd Apelacyjny uznał za zbędne rozwijanie rozważań co do tego zarzutu i bezprzedmiotowe ustosunkowywanie się do pozostałych zarzutów apelacyjnych. Skutkowało to koniecznością uchylecia wyroku w zaskarżonej części na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Ponadto takie rozstrzygnięcie, zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie pozbawia stron instancji w przypadku negatywnego rozstrzygnięcia dla którejkolwiek z nich.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd I instancji, mając na uwadze powyższe wskazania dokona ustaleń faktycznych i stosownej subsumpcji, wskazując przyczyny odmowy wiary poszczególnym dowodom w całości lub części, mając na względzie treść art. 328§ 2 k.p.c. Sąd będzie miał również na uwadze, iż wyrok stał się prawomocny w pkt. II z wyłączeniem rozstrzygnięcia o kosztach procesu /wobec niezaskarżenia przez powodów, którzy cofnęli powództwo w tym zakresie, i nieumorzenia postępowania w tej części/. Ponadto zaskarżony wyrok w zakresie dotyczącym zasądzonej na rzecz powodów części roszczenia w kwocie 199 732,19 zł, na skutek jego niezaskarżenia w tej części przez pozwanego stał się prawomocny, jednakże strona pozwana skutecznie odwołała uznanie powództwa w tym zakresie / por. na temat możliwości odwołania uznania Maria Jędrzejewska, Karol Weitz, Kodeks postępowania cywilnego Komentarz, Tom.1, Lexis Nexis Sp. z o.o. wyd. 3 str. 641/, podtrzymując je jedynie co do kwoty 4 032,10 zł z odsetkami w kwocie 3 350, 48 zł /k-3356/. W tej sytuacji wypłata świadczenia w wysokości 199 732, 19 zł wraz z odsetkami nie wpływa na ocenę merytoryczną dochodzonych roszczeń w wysokości przekraczającej tę kwotę oraz roszczeń dotyczących powództwa wzajemnego. Należy mieć również na uwadze, iż stosownie do treści art. 213 § 2 k.p.c. Sąd nie jest związany uznaniem powództwa, jeżeli uznanie jest sprzeczne z prawem, co należy rozważyć w płaszczyźnie ewentualnego naruszenia art. 6 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym. W związku z powyższym na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. art. 108 § 2 k.p.c. orzeczono jak na wstępie.